

GENEL BİR DEĞERLENDİRME

Dr. Orhan ULFANOV

Halkımızın 15 Kasım 1944 sabahı başlayan ve birkaç gün süren hayvan vagonlarıyla sevkıyatı yaklaşık bir ay devam etti. Bu sürgün yollarında ve nihayet varılan Özbekistan, Kazakistan ve Kırgızistan'da soğuk, açlık ve hastalıktan binlerce insanımızı kaybettik. İkinci Dünya Savaşı'nın en kızgın zamanında cephedeki kayıplarımızı da ilâve edelim...

Sürgün yerlerindeki çekilmez hayat şartları... Stalin'in ölümüne kadar tam on iki yıl süren köyden köye geçişin dahi yasağ olduğu sıkı bir rejim. Stalin'in ölümü sonrası bir nebze rahatlayan halkımızın bir kısmının belki vatana dönüş kapıları açılır umuduyla hem de Ahıska Türklerine coğrafi, kültürel, dil bakımından çok daha yakın olan Azerbaycan'a göçüyle artık dört farklı ülkeye dağılmıştık.

1960'lar sonrası gittikçe yükselen vatana dönüş mücadelesi başladı. Lâkin bu defa da 1989'da Özbekistan'da vukua gelen Fergana faciasını yaşadık. Vatana dönüş mücadelesi büyük bir darbe aldı. Ahıska Türkleri, Rusya ve Ukrayna gibi iki farklı ülkeye göç etmek zorunda kaldı. Sovyetlerin dağılması ve Türkiye'ye göçün başlamasıyla da halkımız yedi ülkeye serpilmiş oldu.

1990'da Gürcistan'ın Avrupa Konseyi'ne verdiği sözü yerine getirmiş olmak için 2007'de dönüşle ilgili bir kanun çıkardı. Fakat bu kanun gerekli şekilde değerlendirilemediği gibi aynı yıl içinde de bu sefer Rusya'da Krasnodar olayları patlak verdi ve Amerika'ya göç başladı.

Genel ve özet olarak anlatmaya çalıştığım bütün bu olanlar bizim zihnimizde büyük yaralar açmakla birlikte maalesef uzun vadeli mücadeleden mahrum bıraktı. Bugün on ayrı ülkeye dağılmış, fikrî birlikten yoksun bir halk, uzun süreli bir mücadeleyi yürütebilir mi?

Sürgün sonrası koloni halinde yaşayarak, dilimizi, örf ve adetlerimizi, dinimizi bir şekilde muhafaza ettik ama artık farklı ülkelerde, farklı kültürlerde büyümümüz, eğitim görmemiz, yaşamamız bu konuda bizi karamsarlığa doğru itmektedir. Sürgünün üçüncü kuşağı, bu şartlarda büyük sorunlarla karşılaşmaktadır. Bu durum belki ileride çok daha ciddi problemlere yol açacaktır. Düşünelim ki Amerika'da doğup, büyüyenle Rusya'da

Polat Laçinov ve Dr. Ulfanov Ahıska'da yaşayan Molla Behzetoğlu Yusuf'la.

doğup büyüyen bir süre sonra hangi bağlarla birbirine bağlanacaktır?

Vatana dönüş mücadelesinde Fergana faciası büyük bir darbeydi. Lâkin bunların yanı sıra Türkiye'ye göçün düzenli yürütülmemesi de bu mücadeleyi olumsuz etkilediğini söyleyebiliriz. Tabii ki bu facia sonrası halkımızın başka yâd, yaban ülkelere göç etmesi yerine Türkiye'ye göç etmesi çok daha mantıklı ve sağlıklı olan yoldu. Ancak Türkiye'ye göçün, vatana dönüş hareketine karşı bir alternatif olarak yürütülmesi yanlıştı. Bundan dolayıdır ki bugün birçok insan "Türkiye varken Ahıska'ya neden dönelim ki..." diyor ve dedelerinin yurdunu kolayca gözden çıkarıyor. Bu düşüncedekilere göre bugün Türkiye'de Ahıska Türklerine vatandaşlık verilmemesinin asıl sebebi Ahıska'ya dönmek isteyenlermiş! Bu konuda Ahıska Türklerini temsil ettiğini söyleyen kuruluş ve şahısların sorumlu tutulması gerekirken halkımızın %10'u bile yapmayacak kadar az bir kısmın sorumlu tutulması hangi mantığa sığar? Kaldı ki, vatana dönmek isteyenlerin çoğunluğu Azerbaycan'da yaşamaktadır. Bunların neredeyse hepsi Stalin'in ölümüyle kaldırılan sıkıyönetim rejimi sonrası vatan dönmek umuduyla Azerbaycan'a gelip yerleşenlerdir.

Bugün artık her şeye rağmen bütün olayların sıcaklığından kurtularak kendimize çeki düzen

verip soğukkanlı, mantıklı ve uzun vadeli düşünmemiz gerekir. Öncelikle halkımızın her bir neferi vatana dönüş mücadelesini desteklemeli, bu konuda ellerinden ne geliyorsa yapması gerekir. Bu hepimizin sorumluluğudur! Burada neden Ahıska'ya dönmek isteyenlere yardım edilmesi ve bu dönüşün desteklenmesi konusunda bir şeyler anlatmak istemiyoruz. Eğer iş bu raddeye geldiyse Ahıska vatan olarak gözden çıkarılmış demektir.

Evet, Ahıska'nın ekonomik şartları, yaşanılabilirliği gibi konularda çok iyi düzeyde olmadığını ve bir yerde yaşamak için oranın iyi bir gelecek vadetmesi gerektiğini biliyoruz. Ama oranın aynı zamanda bizim vatanımız olduğunu bilmemiz ve meseleye bu açıdan yaklaşmamız gerekmez mi? Kaldı ki Ahıska, bugün halkımızın yaşamakta olduğu yerlerden çok daha iyi şartlara sahiptir. İklim, tabiat, ekip biçme, hayvancılık veya zanaatı olanlar bakımından fevkalade olumlu şartlara sahiptir.

Gürcistan hükümetinin 2007'de vatana dönüşle ilgili çıkardığı kanun halkımız tarafından gerekli şekilde değerlendirilemedi. Yani bu mesele tamamen hukukî bir meseleydi ve bu mücadelenin devam etmesi gerekirdi. Başımızdaki büyüklerden bazılarının bunun bir son veya zafer olmadığını ve mücadelenin devam ettirilmesi gerektiğini söylese de ne yazık ki, dinlemedik.

Türkiye'ye göç meselesi şu açıdan önemlidir ki, halkımızın Orta Asya steplerinde, Rusya'da, Ukrayna'da başkalaşım eriyip gitmesinden ziyade Türkiye'ye göç makul karşılanacak şeydir. Ancak bunun da kısa vadeli çözümlerle değil daha uzun vadeli çözümlerle yapılması gerekir.

Bu yakınlarda Ahıska Türklerine *Uzun Dönem İkamet İzni* verilmeye başlandı. Ahıska Türkleri yıllardır vatandaşlık bekliyordu ki son bir senedir de ha bugün ha yarın verilecek diye oyalandılar. Ancak sonuç tamamen farklı çıktı.

Kültürü, dili, örfü, âdeti veya başka farklılıkları olan milletler adaptasyon, uyum açısından belirli bir süre bu şekilde ikamet verilebilirdi ama Anadolu Türkünden hiçbir farkı olamayan Ahıska Türklerine neden böyle bir uygulama getirildi pek anlamış ve kavramış değilim. Bunun yanı sıra *Uzun Dönem İkametten* ne kadar Ahıska Türkü yararlanabilecek ki...

Yıllardır Türkiye'de yaşayan Ahıska Türkleri vatandaşlık için bir beş yıl daha beklemek zorunda kalacaklar. Zira bilindiği kadar *Uzun Dönem İkamet* aldıktan sonra vatandaşlığa müracaat için geçen senelerin sayılması için bu ikameti almadan önce İnsanî İkamet türü geçerli değildir. Ancak Ahıska Türklerinin neredeyse geneli bugüne kadar insanî ikamet almaktaydı.

Bu ikamet türü Ahıska Türklerinin en azından Türkiye'de yaşayan Ahıska Türklerini biraz rahatlatırsa da asla kesin bir çözüm değil. Zira 1992'de çıkan kanunun işlevliği olmadığı hepimizce malûmdur. Sonuç olarak beş sene sonra nelerin getirileceği ve nelerin olacağı bilinmemektedir.

Burada bir hususa daha değinmeden geçemeyeceğiz: Bazı çevrelerce sık sık "Şayet vatandaşlık verilseydi, halkımızın Ahıska'ya dönmekten vazgeçecekti. Bu *Yüzden vatandaşlık verilmedi.*" gibi saçma şeyler dile getirilmekteler. Vatana dönüş mücadelesi neredeyse durmuş ve 2007'de çıkarılan kanun sonrası başvuran 13.500 aileden çok cüzi bir kısmı olumlu cevap almıştır. Bu ailelerden babaya olumlu sonuç gelirken, anneye dönüş statüsü verilmemiş veya çocuğa çıkmış ebeveynlere çıkmamıştır! Nasıl olur da böyle bir şey düşünülebilir? Yani Ahıska'ya dönüş meselesi mevcut kanunla çok zorken ve hatta bu kanuna göre dönüş için başvuruların bittiği bilinirken böyle bir düşünce cahilcedir.

Ahıska Türklerinin Türkiye'ye göç etmelerinin birinci derecede sebebi güvenli liman arayışı, ikinci derece de ekonomik problemlerdir. Defalarca sürgünler, soykırımlar yaşamış bu halkın geleceği için güvenli bir liman araması makul karşılanacak şeydir. Bu liman da Türkiye'dir. Şu da kesindir ki, Ahıska Türklerinin geneline yakının ekonomik durumu pek iyi değildir. Yani yaşadıkları bölgede ciddi bir şekilde tutunacakları ekonomik durumları yoktur. Çünkü yıllarca sürgün ve göçler Ahıska Türklerini bundan alıkoymuştur. Şunu demek istiyoruz ki, Ahıska Türklerine Türkiye'de vatandaşlık verirsek onların vatana dönüşlerinin önünü keseriz ve kimse Ahıska'ya dönmek istemez diye düşünülerek böyle bir yola gidildiyse çok büyük bir hata yapılmıştır.

Şimdi Ahıska Türkleri ne yapsın? Dünyanın dört bir yanına dağılmış olan bu küçük halk, kendine nasıl bir çare bulsun? Vatana dönüş derszen zaten durum belli, Gürcistan almak istemiyor. Türkiye'de vatandaşlık derszen bunun önündeki zorluklar ortada...

Son olarak burada gençlerimize seslenmek istiyorum. Artık sürgünün ikinci kuşağı iyi kötü yapabildiklerini yaptılar ve zaten çekilmeleri de gerekiyor. Burada gençlerimize büyük bir sorumluluk düşmektedir. Her hangi bir kuruluşun, kurumun arka bahçesi olmadan, altına girmeden hür ve bağımsız şekilde birbirimize kenetlenerek Ahıska Türklerinin sorunlarına bir çözüm getirmemiz gerekiyor. Bunun ilk şartı da bağlarımızı kuvvetlendirmek ve safımızı sıklaştırmak...